

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขแท้ตามความเป็นจริง

Philosophy of Sufficiency Economy and Authentic Happiness According to Reality

สิริกร อมฤตวาริน*
ศาสตราจารย์เกียรติ บัญเจือ**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถกคำถามทางปรัชญาว่า “มนุษย์จะได้รับความสุขแท้จากการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่” โดยใช้วิธีทวิวิธีและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผลการวิจัยพบว่าฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยแสดงเหตุผล 3 ข้อว่าการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ทำให้สุขแท้เพราะความสุขที่มนุษย์แสวงหานั้นมีหลากหลายและมนุษย์นิยมซึ่งว่าไม่มีความสุขใดเป็นความสุขสูงสุด ทุกความสุขมีคุณค่าเท่ากัน ได้แก่ 1) ความสุขสะดวกสบาย 2) ความสุขในการได้ผลประโยชน์ 3) ความสุขในการดำรงวงศ์ตระกูลซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดูเหมือนจะไม่ได้ส่งเสริมความสุขเช่นนี้เลยผู้วิจัยวิจารณ์เหตุผลฝ่ายตรงข้ามว่ามีจุดอ่อนอย่างสำคัญคือ การตีความความสุขแท้ซึ่งมีความหมายมากกว่าความสุขในด้านต่างๆ ที่เข้ากันได้โดยทั่วไปตามมโนชนคติและจิตวิทยาโดยชี้ถึงผลเชิงลบของการมุ่งสู่ความสุขไม่แท้ในแต่ละด้าน 1) ความสุขสะดวกสบายนำไปสู่ความเกียจคร้านและทำให้เกิดทุกข์ทั้งทางกายและอารมณ์ได้ 2) ความสุขผลประโยชน์นำไปสู่การเอาเปรียบ

ความเห็นแก่ตัวและทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ 3) ความสุขดำรงเผ่าพันธุ์นำไปสู่ความหลงในกามจนเกิดปัญหาในสังคม ระดับคุณภาพของความสุขอารักขา ยินยังทำให้เกิดการเข้าข้าง การช่วยเหลือพวกพ้อง และการปกป้องพวกพ้องซึ่งกล้าบ้าบิ่นและรุนแรงไปเป็นความขัดแย้งและสงครามได้ 4) ระดับคุณภาพของความสุขสำหรับมนุษย์ที่จะเป็นความสุขแท้ได้จึงเป็นความสุขตามสัญชาตญาณปัญญาซึ่งปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคชี้ว่าความสุขแท้เกิดได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นไปเรื่อยๆ ดังนั้นคำตอบวิจัยคือ มนุษย์จะได้รับความสุขแท้จากการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้วิจัยเสนอเหตุผลสนับสนุนคำตอบของผู้วิจัยว่า 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาจริยะที่เน้นให้รู้จักบริหารสัญชาตญาณในระดับรองลงมาเพื่อให้มนุษย์ได้มีความสุขในระดับพอเพียง และให้เกิดความสุขสูงสุดแก่สัญชาตญาณปัญญา 2) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีความด้วยปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคจึงจะเน้นการสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือและการแสวงหาซึ่งนำไปสู่การมีพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีความสุขที่มีคุณภาพที่ดีมากขึ้นไป

*นักศึกษาระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
**โครงการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เรื่อยๆ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยเมตตายอมทำให้เกิดความสุขแท้คือ การมีความสุขบนความสุขของผู้อื่นซึ่งเป็นคุณค่าร่วมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนและประเทศ 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมการกำกับความประพฤติด้วยองค์ประกอบคุณธรรม 4 ด้าน ย่อมทำให้มนุษย์ประพฤติตามแนวทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไปเรื่อยๆ ได้อย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ของการวิจัยนี้จะช่วยแสดงคุณค่าที่แท้จริงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถนำไปให้เป็นความรู้แก่ประชาชนทุกระดับผ่านที่มสอน (teaching) กับที่มอบรม (educating) คือสอนให้มีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน เนื้อหาเชิงวิชาการ หลักปรัชญาและการตีความด้วยหลักปฏิบัติด้วยคุณธรรม 4 หลักเมตตา และกระบวนการหลังนวยุคเมื่อประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็ควรที่จะมีการอบรมให้เขาประพฤติดีได้จนเป็นนิสัยตลอดชีวิต โดยเน้นการสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือและการแสวงหาตามแนวทางปรัชญาหลังนวยุคผลของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงจะเป็นไปในเชิงรุกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้เป็นความผาสุกของประเทศและของโลกได้

คำสำคัญ: ความสุขแท้, เศรษฐกิจพอเพียง, เมตตา

Abstract

The objective of the research was to discuss the question “Will man get the authentic happiness by conducting himself under the philosophy of sufficiency economy?.” in the philosophical approach which is dialectic and discursive. The result was “man will get the authentic happiness by conducting himself under the philosophy of sufficiency

economy.” which might be opposed humanist principles that the happiness is in varieties such as : 1) Happiness by comfortable life. 2) Happiness by get more benefit. 3) Happiness by Eros and protecting the clans. But the researcher could not accept because the opposite party are unauthentic happiness and bring back the sorrow by which 1) comfortable life bring to the laziness. 2) Benefit brings to the selfishness and take advantage to another. 3) Eros and clan protection will bring the social problem and conflict in large scale. Then 4) the quality of happiness for the human is the happiness to satisfy rational instinct that higher quality than the happiness to satisfy the other instinct so called that the authentic happiness. The researcher proposed the supporting reasons as : 1) the philosophy of sufficiency economy is the ethical philosophy. 2) the philosophy of sufficiency economy which hermeneutical by postmodern paradigm has promoted the creativity, adaptivity, collaboration and requisitivity for the development of quality of life. 3) the development of quality of life with compassion rest value in happy with the happy of another that is share value in the philosophy of sufficiency economy. and 4). The cardinal virtue will justified the conduct to better development to the sustainability. The result of this research was to show the real value of the philosophy of sufficiency economy that should to teaching the people of the land

according to the academic in each level all about postmodern philosophy, hermeneutics, cardinal virtue and compassion and then educating them to conduct good for all of the life long.

Keywords: Authentic happiness, sufficiency economy, compassion

บทนำ

มนุษย์ดิ้นรนเพื่อแสวงหาสิ่งต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเพื่อให้ตนมีความสุขต่างพากันยอมรับกระแสมนุษยนิยมที่เชื่อว่าความดีสูงสุดที่ควรแสวงหาและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิตนั้นมีมากมายหลายสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุขกาย ความสบายใจ ปัญญาความรู้ ความหลุดพ้น การได้พักผ่อนและการได้ชื่นชมศิลปะ การได้รับการยอมรับจากสังคม และพื้นฐานของชีวิตอยู่ได้ด้วยวัตถุมนุษย์จึงต้องตอบสนองความต้องการส่วนตนให้มีความสุข ชื่นชมกับสิ่งเหล่านี้ได้ตามความพอใจของแต่ละคน แต่แล้วมนุษย์ก็ยังคงทุกข์ยังแสวงหาความสุขอย่างไม่รู้จัก

อะไรคือความสุขแท้มนุษย์กำลังหลงใหลในความสุขไม่แท้ และแสวงหาสิ่งต่างๆ มาตอบสนองความต้องการเพื่อความสุขไม่แท้เหล่านี้โดยถือเป็นคุณภาพชีวิตที่เขาต้องการ กิรติ บุญเจือ (2551) ที่ว่า ความสุขบนความสุขของผู้อื่นคือความสุขแท้ และปรัชญาความสุขตามสัญญาชาตญาณ 4 (กิรติ บุญเจือ, 2556) ที่ว่าความสุขคือ การได้ทำตามสัญญาชาตญาณ ซึ่งมนุษย์ย่อมมีสัญญาชาตญาณปัญญาเป็นสัญญาชาตญาณเฉพาะของมนุษย์ เมื่อตอบสนองสัญญาชาตญาณปัญญาได้จึงมีความสุข ดังนั้นปรัชญาจริยะอันเป็นแนวทางความประพฤติดีจึงเป็นหนทางสำคัญของมนุษย์ที่จะได้พบความสุขแท้ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เน้นการแบ่งปันเพื่อทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวม (กิรติ บุญเจือ, 2556) มีเป้าหมายคือ ความอยู่เย็นเป็นสุขและประโยชน์สุขของชุมชนองค์กรและประเทศชาติ ย่อมเป็นปรัชญาจริยะที่ควรแก่การส่งเสริมอย่างมีวิจรรณญาณให้เห็นถึงคุณค่าและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามด้วยความยินดีและพร้อมใจอย่างมีเหตุผล

ผู้วิจัยจึงมีทรรศนะว่าต้องชี้แจงถึงความสุขไม่แท้ และความสุขแท้ให้ชัดเจน และความสุขแท้ อันได้แก่ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน นั้นศาสนาพุทธเรียกว่า เมตตา ย่อมเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสุขแท้ได้ และเมื่อใช้เมตตาเสริมกับการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงย่อมเป็นจริยศาสตร์สำหรับความประพฤติดีเพื่อความสุขแท้นี้ได้ จึงนำมาสู่คำถามปรัชญาเพื่อวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อชี้แจงว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ตีความด้วยกระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุคจะนำไปสู่ความสุขแท้ตามความเป็นจริง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร การวิจัยทางปรัชญาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์มโนคติเพื่อตอบคำถามทางปรัชญาอย่างรัดกุม
2. ขอบเขตตัวแปรกำหนดกรอบมโนคติที่ใช้เป็นปัจจัยในการวิภาษวิธีของการวิจัยนี้ได้แก่
  - 2.1 ปรัชญากระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุค
  - 2.2 ความสุขแท้ตามความเป็นจริง
  - 2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ขอบเขตเวลา จำกัดข้อมูลและมโนคติทางปรัชญา ทฤษฎีเชิงวิชาการ ข้อคิดเห็น บทวิพากษ์เท่าที่ผู้วิจัยเข้าถึงได้จนถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2557

การทบทวนวรรณกรรม

1. วิเคราะห์ปรัชญากระบวนการทรรศน์ คือ ความเชื่อพื้นฐานที่มีในจิตใจของมนุษย์ทุกคน กระบวนการทรรศน์เป็นสมรรถนะเข้าใจ (understanding) และเชิญชวนให้เจตจำนงตัดสินใจโดยในด้านความสุข แต่กระบวนการทรรศน์ได้มีคำตอบที่น่าพอใจของตน ดังนี้

1.1 ผู้ที่เชื่อในกระบวนการทรรศน์ดีกดำบรรพ์ ย่อมมีทรรศนะว่าความสุขแท้เกิดจากการกระทำทุกอย่างที่ถูกพระทัยเบื่องบนเป็นหลักในการปฏิบัติ เพราะเชื่อว่าหากปฏิบัติถูกหน้าพระทัยเบื่องบน เป็นที่พอพระทัยของเบื่องบนก็จะได้ดีทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า

1.2 ผู้ที่เชื่อในกระบวนการทรรศน์โบราณ ย่อมมีทรรศนะว่าความสุขแท้คือการได้ทำตามกฎ ยิ่งรู้จักมากยิ่งได้ความสุขมาก แต่จะสุขแบบใดอยู่ที่ เจ้าสำนักที่ตนนับถือจะเป็นผู้บอก เพื่อที่จะได้ทำตามและได้รับความสุขจากกฎนั่นเอง โดยมีแนวคิดต่อความสุขแบ่งออกเป็น 6 สำนัก ได้แก่ 1) ลัทธิโซฟิสต์ (sophism) อะไรที่ชอบและได้ทำตามนั้น คือความดี 2) รตินิยม (hedonism) เป้าหมายสูงสุดของชีวิตคือการแสวงหาความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ 3) ลัทธิเอพิคิวเรียน (Epicurianism) มนุษย์ควรแสวงหาความสุขในโลกนี้เพราะไม่มีโลกหน้าและควรแสวงหาความสุขให้มากที่สุดและนานที่สุด 4) กลุ่มไซนิค (Cynicism) คุณค่าที่แท้จริงของชีวิตอยู่ที่การดำเนินชีวิตอย่างง่าย ๆ ปฏิเสธวัตถุนิยม เพียงอยู่รอดให้คล้ายสุนัขก็พอ 5) กลุ่มสโตอิก (stoicism) จักรวาลดำรงอยู่และดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ตายตัว มนุษย์จึงควรคล้อยตามธรรมชาติ จึงมุ่งหาความสงบทางใจด้วยการอดทน อดกลั้นและความยุติธรรม 6) กลุ่มปัญญานิยม (intellectualism) ปัญญาเป็นสาระสำคัญของมนุษย์ จึงเน้นการเพิ่มพูนปัญญาเพื่อให้มีความสุข

(happiness) ในระดับกิจกรรมทางปัญญาที่สูงกว่า ความเพลิดเพลิน (pleasure) ซึ่งมีได้ในสัตว์เผ่าพันธุ์อื่น

1.3 ผู้ที่เชื่อในกระบวนการทรรศน์ยุคกลาง ย่อมมีทรรศนะว่าความสุขแท้ไม่มีอยู่ในโลกนี้ มีอยู่แต่เพียงโลกหน้า ดังนั้นชีวิตในโลกนี้จะต้องอุทิศทำความดีเพื่อให้ได้รับความสุขแท้ในโลกหน้า ศาสนาสอนว่าทำสิ่งใดจะค้าประกันการได้ไปโลกหน้าก็จะต้องเสียสละทำตามนั้นให้ได้มากที่สุด

1.4 ผู้ที่เชื่อในกระบวนการทรรศน์นวยุค ย่อมมีทรรศนะว่าความสุขแท้สามารถสร้างได้ในโลกนี้ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะช่วยสร้างความสุขเหล่านั้นได้ไม่สิ้นสุด โดยมีแนวคิดต่อความสุขที่สำคัญ คือ ลัทธิประโยชน์นิยม (utilitarianism) ของเบนธัม (Bentham, 2010) ที่เน้นหลักมสุข (greatest happiness) คือ การทำให้เกิดความสุขมากที่สุดสำหรับคนจำนวนมากที่สุดจึงมุ่งให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี หรือความสงบสุขของสังคม

1.5 ผู้ที่เชื่อในกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ย่อมมีทรรศนะว่าความสุขแท้มีได้ตามความเป็นจริง และความสุขของมนุษย์คือมนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปได้เรื่อยๆ ไม่สิ้นสุด โดยมีแนวคิดสำคัญ ได้แก่ 1) อัตถิภาวนิยม (existentialism) เน้นความสุขคือสิทธิเสรีภาพ โดยเสรีภาพของการคิด (Bury, 1913) เป็นพื้นฐานสำคัญคู่กับสิทธิในการอยู่รอด 2) มนุษยนิยม (humanism) เน้นว่าความดีสูงสุดที่ควรแสวงหาอันมีมากมายหลายสิ่ง เมื่อแสวงหาได้ก็คือความสุข แต่ต้องควบคุมให้พอเหมาะ สังคมที่สมบูรณ์คือสังคมที่สนองความต้องการของสิ่งเหล่านี้อย่างยิ่ง และเปิดโอกาสให้มนุษย์แสวงหา ชื่นชมกับสิ่งเหล่านี้ได้ตามความพอใจของแต่ละคน 3) ลัทธิหรือสร้างใหม่ (reconstructionism) เป็นลัทธิสายกลางที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้มีความสุข เน้นการใช้ปัญญา

ทำงาน ส่งเสริมการสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือ และการแสวงหาสิ่งที่ดีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ

2. ปรัชญาของความสุข คือ มโนคติทาง จริยศาสตร์ว่าความสุขคือความดี

2.1 ความสุขแท้และความสุขไม่แท้ คุณภาพของความสุขเป็นสิ่งสำคัญ กลุ่มปัญญานิยม จึงมองว่าความสุขเพิลิตเพลินเป็นความสุขที่มี คุณภาพต่ำ เป็นความสุขไม่แท้ เพราะจางหายและ หหมดสิ้นไปได้ ส่วนความสุขแท้คือความสุขที่มนุษย์ ได้จากการใช้ปัญญาคิดและเพิ่มพูนความรู้ ซึ่งกิริติ บัญเจือ (2546) ได้ตีความว่าเป็นการใช้ปัญญาเพื่อ ให้มีความสุขบนความสุขของผู้อื่นคือ ช่วยเหลือ ผู้อื่นให้มีความสุข ผู้ใช้ปัญญาจึงมีความสุขแท้ตาม กลไกมโนธรรมของตน

2.2 การได้ประพฤติดีแล้วมีความสุข ตามสัญชาตญาณ (กิริติ บัญเจือ, 2556) ความสุข ตามสัญชาตญาณเป็นการตีความความสุขของอริสโตเติล จากหนังสือนิโคมาเซียน (nicomachean ethics, 1174b31-33) โดยที่มนุษย์มีสัญชาตญาณตาม วิวัฒนาการในคุณภาพของความเป็นมนุษย์ได้แก่ 1) สัญชาตญาณก้อนหิน (solid instinct) ต้องการ ความสะดวกสบาย 2) สัญชาตญาณพืช (vegetarian instinct) ต้องการผลประโยชน์มากที่สุด 3) สัญชาตญาณอารักขายีน (gene vigilant instinct) ต้องการสืบทอดเผ่าพันธุ์ให้มากที่สุด 4) สัญชาตญาณ ปัญญา (rational instinct) ต้องการคิดและมี สมรรถนะคิดให้มากที่สุด

2.3 เมตตาคือการปรารถนาให้ผู้อื่นมี ความสุข โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน (พระธรรมปิฎก, 2546) ผู้วิจัยตีความหลักเมตตาออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ตัวเอง 2) ลูกหลาน 3) ญาติ มิตร ผู้มีพระคุณ 4) บริวาร 5) โลก 6) ศัตรู ดังคติ เมตตาธรรมค้ำจุนโลก เมื่อมีเมตตาก็จะมีความสุข บนความสุขของผู้อื่นอันเป็นความสุขแท้

ทฤษฎีความต้องการ อันเป็นปรัชญาประยุกต์สาขา จิตวิทยาที่เน้นว่าความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีวัน สิ้นสุด เมื่อตอบสนองแล้วจึงมีความสุข ตัวอย่าง สำคัญคือทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchical need) ได้แก่ ความ ต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย และมั่นคง ความต้องการทางสังคมและความรัก ความต้องการชื่อเสียงและความต้องการความเป็น จริ่งในชีวิต

3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา จริยะที่เป็นแนวความประพฤติดี จึงต้องอาศัย การตีความ (hermaneutics) ตามปรัชญากระบวนการ ศาสตร์หลังนวยุคเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ มนุษย์ จึงจะเป็นไปตามเป้าหมายของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงคือ ความผาสุกของประชาชน ปรัชญาจริยะจะต้องพิจารณาหาคำประกอบ คุณธรรม 4 ด้าน คือ ความรอบคอบรอบรู้ ความ กล้าหาญ ความพอเพียงและการดูแล อันประกอบ เป็นมโนคติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกมา แสดงให้ชัดเจนเพื่อกำกับความประพฤติเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับต่างๆ ซึ่งจะให้ความสุข แท้ตามความเป็นจริง (authentic happiness) และ เข้าใจคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า มิใช่เป็นชุดคุณธรรมที่แยกเป็นข้อๆ เพื่อปฏิบัติ แต่ ต้องปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวมและประยุกต์ให้เหมาะ สมกับแต่ละคนทั้งในระดับปัจเจก ชุมชน สังคม ประเทศ จึงจะเป็นคุณค่าแท้จริงของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัยใช้วิธีวิจัยปรัชญา คือ การวิจัยเชิงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discursive research) ด้วยวิภาษวิธี (dialectic method)
2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ตั้งคำถามวิจัยทางปรัชญาได้ว่า “มนุษย์จะมีความสุขแท้จากการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้หรือไม่”

2.2 กำหนดสถานภาพของคำถาม มนุษย์แสวงหาความสุขมากที่สุดได้อย่างมากมาย หลากหลายประเภท โดยมนุษย์นิยมได้ยอมรับและให้คุณค่าแก่ความสุขต่างๆ ว่ามีคุณค่าเสมอกันซึ่งก็ดูเหมือนว่ามนุษย์จะมีความสุขดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามยุคสมัย มนุษย์จึงยิ่งแสวงหาความสุขเหล่านั้น มากยิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ทั้งที่ความสุขเหล่านั้นไม่ใช่ความสุขแท้ จึงควรชี้แจงว่ามนุษย์พึงรู้ว่าความสุขแท้คือความสุขจากการทำให้ผู้อื่นมีความสุข โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นปรัชญาจริยะอย่าง กระบวนทรรศน์หลังนวยุคเป็นวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมไปสู่ความสุขแท้

2.2 กำหนดคำตอบสมมุติฐาน ได้แก่ เมื่อมนุษย์ประพฤติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นปรัชญาจริยะที่นำไปสู่ความสุขตาม สัจจัตยญาณปัญญา ย่อมสร้างความสุขแท้และยึดหลักเมตตาธรรมด้วยจะยิ่งส่งเสริมให้ประพฤติดี เพื่อความสุขแท้ตามความเป็นจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลสืบค้นเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องและดำเนินการตีความแนวคิดทางปรัชญาด้วยปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุค

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำเนื้อหาที่ดีความ ได้มาทำการวิเคราะห์ จำแนกฝ่ายเพื่อดำเนินการวิจัยด้วยวิภาษวิธี

ผลการวิจัย

การวิจัยทางปรัชญาด้วยวิภาษวิธีทำให้ได้ มโนคติทางปรัชญาแบ่งเป็น 2 ฝ่ายที่นำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discourse) เพื่อให้ได้คำตอบใหม่ที่ดีขึ้น โดยจำแนกเป็นเหตุผลฝ่ายตรงข้าม วิจาร์ณเหตุผลฝ่ายตรงข้าม และเหตุผลสนับสนุน

คำตอบวิจัย ดังนี้

1. เหตุผลฝ่ายตรงข้ามที่เห็นว่ามนุษย์จะไม่ได้มีความสุขแท้จากการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะความสุขที่มนุษย์แสวงหา นั้นมีหลากหลายและมนุษย์นิยมซึ่งว่าไม่มีความสุขใด เป็นความสุขสูงสุด ทุกความสุขมีคุณค่าเท่ากัน ความสุขที่มนุษย์มุ่งแสวงหาได้แก่ 1) ความสุข สะดวกสบาย 2) ความสุขในการได้ผลประโยชน์ 3) ความสุขในการดำรงวงศ์ตระกูลซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดูเหมือนจะไม่ได้ส่งเสริมความสุข เช่นนี้เลย

2. วิจาร์ณเหตุผลฝ่ายตรงข้ามได้ว่า ความสุข ทั้งสามด้านนั้นมีความไม่คงตัวและนำไปสู่โทษได้ จึงถือว่ามีระดับคุณภาพของความสุขต่ำ ย่อมไม่ใช่ความสุขแท้ โดยมีเหตุผลคือ 1) ความสุขสะดวก สบายนำไปสู่ความเกียจคร้านและทำให้เกิดทุกข์ทั้ง ทางกายและอารมณ์ได้ 2) ความสุขผลประโยชน์นำไปสู่การเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวและทำให้ผู้อื่น เป็นทุกข์ 3) ความสุขดำรงเผ่าพันธุ์นำไปสู่ความ หลงในกามจนเกิดปัญหาในสังคม ระดับคุณภาพ ของความสุขอารักขายินยังทำให้เกิดการเข้าข้าง การช่วยเหลือพวกพ้องและการปกป้องพวกพ้องซึ่ง กล้าบ้าบิ่นและรุนแรงไปเป็นความขัดแย้งและ สงครามได้

3. เหตุผลสนับสนุนคำตอบวิจัย จาก การตีความตามกระบวนทรรศน์หลังนวยุคจึงเห็นคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะปรัชญาจริยะ ซึ่งมุ่งไปสู่ความสุขแท้ ด้วยเหตุผล 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาจริยะที่เน้นให้รู้จัก บริหารสัจจัตยญาณในระดับรองลงมาเพื่อให้มนุษย์ ได้มีความสุขในระดับพอเพียง และให้เกิดความสุข สูงสุดแก่สัจจัตยญาณปัญญา 2) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีความด้วยปรัชญากระบวนหลังนวยุคจึง จะเน้นการสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือและ

การแสวงหาซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีความสุขที่มีคุณภาพที่ดีมากขึ้นไปเรื่อยๆ 3) ระดับคุณภาพของความสุขสำหรับมนุษย์ที่จะเป็นความสุขแท้ได้จึงเป็นความสุขตามสัจชาตญาณ ปัญญาซึ่งปรัชญากระบวนการทอร์ศน์หลังนวยุคชี้ว่าความสุขแท้เกิดจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นไปเรื่อยๆ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยเมตตาช่วยทำให้เกิดความสุขแท้คือ การมีความสุขบนความสุขของผู้อื่นซึ่งเป็นคุณค่าร่วมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนและประเทศ 5) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมการกำกับความประพฤติด้วยองค์ประกอบคุณธรรม 4 ด้าน ย่อมทำให้มนุษย์ประพฤติตามแนวทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นไปเรื่อยๆ ได้อย่างยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แสดงเหตุผลสนับสนุนคำตอบวิจัยคือ มนุษย์จะมีความสุขแท้จากการประพฤติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเหตุผลสำคัญคือการดีความความสุขแท้ซึ่งมีความหมายมากกว่าความสุขในด้านต่างๆ ที่เข้ากันกันโดยทั่วไปตามมนุษยนิยมและจิตวิทยาซึ่งผู้วิจัยยกไว้เป็นเหตุผลฝ่ายตรงข้าม โดยชี้ถึงผลเชิงลบของการมุ่งสู่ความสุขไม่แท้ในแต่ละด้าน และชี้ว่าระดับคุณภาพของความสุขสำหรับมนุษย์ที่จะเป็นความสุขแท้ย่อมต้องมีคุณภาพสูงสุด ซึ่งก็คือความสุขตามสัจชาตญาณปัญญา และปรัชญากระบวนการทอร์ศน์หลังนวยุคชี้ว่าความสุขแท้เกิดได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นไปเรื่อยๆ อันเป็นเป้าหมายร่วมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง

ผู้วิจัยสนับสนุนการดีความของ กิรติ บุญเจือ (2556) ที่เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาจริยะ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่การเน้นข้อคุณธรรมเรื่องพอเพียง (self-sufficient) เพียงข้อเดียว และก็มีได้กำหนดชุดคุณธรรมในกลุ่ม

ความพอเพียงอย่างลัทธิสโตอิก และไม่ใช้การบริหารความสุขให้ยาวนานมากที่สุดอย่างลัทธิเอพิคิวเรียนที่ยอมลดทอนความสุขบางส่วนเพื่อความสุขระยะยาวตลอดช่วงชีวิต หากแต่เป็นการชี้ถึงการใช้ปัญญาในการจัดการชีวิตของตนเองให้มีความสุขอย่างลัทธิปัญญานิยม และเป็นแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหอันเกิดจากลัทธิประโยชน์นิยมและระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยเสนอเป็นทางสายกลางและชี้ถึงความผาสุกของประชาชนซึ่งหมายถึงระดับมหภาคเป็นสำคัญ แต่ก็มีได้ให้แต่ละคนเสียสละจนขาดความสุข

ผู้วิจัยเห็นควรต้องส่งเสริมปรัชญาจริยะโดยใช้องค์ประกอบคุณธรรม 4 มาชี้แนวทางกำกับการประพฤติดี รวมไปถึงการวางแผนและดำเนินการในทุกขั้นตอนเพราะต้องประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกๆระดับ เมื่อประชาชนได้เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการประพฤติดีโดยมีองค์ประกอบคุณธรรมครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ย่อมที่จะมุ่งประพฤติดี โดยมีลักษณะประพฤติดีอย่างมีเหตุผลในเชิงรุก (proactive) และเป้าหมายสำคัญคือมีความสุขแท้ โดยที่ความสุขนี้จะต้องประเมินจากระดับปรัชญาซึ่งนำไปสู่การวิจัยคุณค่าที่แท้จริงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแนวทางให้เกิดการประยุกต์ใช้อย่างถูกต้อง

หลักเมตตาที่มีความสำคัญที่จะช่วยเสริมการปฏิบัติเพื่อให้เป็นวิถีประพฤติดีเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน เพราะเมตตาสามารถตีความได้เป็นความเมตตาใน 6 ระดับ คือ ตนเอง ลูกหลานญาติ มิตร ผู้มีพระคุณ บริวาร โลก และศัตรูซึ่งยอมทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับปัจเจกชุมชนและสังคมซึ่งได้ขยายความไปถึงสังคมโลกและโลกในฐานะดวงดาวที่มนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกัน ความสุขในแต่ละระดับย่อมต้องมุ่งที่จะเป็นความสุขแท้ตามความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ศึกษาการตีความคุณลักษณะของพลังกระทำการเชิงรุก (proactive) ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาหลังนวยุค เพื่อจะได้

แสดงถึงพลังในการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าขึ้นไปเรื่อยๆ และเหมาะสมกับโลกได้อย่างเท่าทัน ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการอบรมเพื่อการพัฒนาตัวเองด้วยการพัฒนาที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ. (2556). **ปัญหาและทางแก้เกี่ยวกับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงศีลธรรมในประเทศไทยจากมุมมองของแชมมวล ฮันติงตัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กীরติ บุญเจือ. (2546). **เริ่มรู้จักปรัชญา เล่ม 1 ในชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- พระธรรมปิฎก. (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ, เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดัก.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2540). **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- “กรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. ใน **สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน), สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2557 จาก <http://www.haii.or.th/wiki84/index.php/พระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง>
- Bury, J.B. (1913). **A history of freedom of thought**. Cambridge: Henry holt& co.
- Bauman, Z. (1996). **Postmodern ethics**. Cambridge: Blackwell.
- Bentham, J. (2010). **An introduction to the principles of morals and legislation**. New York: LULU Press.
- Craig, E. (1998). **Routledge encyclopedia of philosophy**. London: Routledge.
- Hampton, J. (1986). **Hobbes and the Social Contract Tradition**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maslow, A.H. (1943). A theory of human motivation. **Psychological Review**, 50(4), 370–96. Retrieved from [ttp://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm](http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm)
- Taylor, V.E. & Winquist, C.E. (2001). **Encyclopedia of postmodernism**. London: Routledge.
- Terence, I. (2007). **The Development of ethics**, 1, Oxford: Oxford University Press.